

Archeologienota

Antwerpen – Maurits Sabbelaan

Natasja Reyns en Vincent Smet

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/15

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	8
2.3	Onderzoeksopdracht	8
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	8
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	8
2.3.3	Werkwijze	14
2.4	Assessmentrapport	14
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	14
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	20
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	24
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	25
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	26
3	Samenvatting.....	27
4	Bibliografie	28
4.1	Websites	28
5	Bijlagen	29
5.1	Archeologische periodes	29
5.2	Plannenlijst	29
5.3	Fotolijst.....	30

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017A100

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Antwerpen, Antwerpen, Maurits Sabbelaan, Kiel

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 150274, 208868
- 150284, 208753
- 150338, 208758
- 150328, 208873

Kadastraal plan:

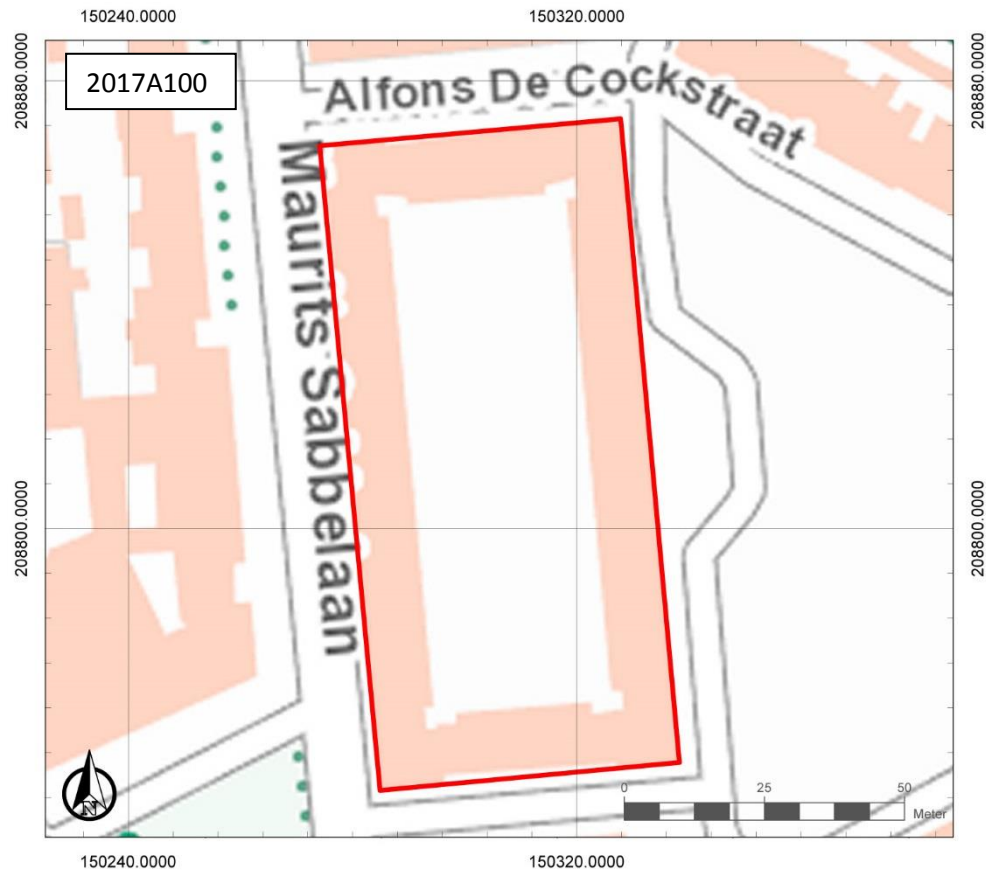

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Antwerpen, Afdeling 9, sectie I, nummers 2456d2, 2456e2, 2456f2, 2456g2, 2456h2, 2456p, 2456r2, 2456s2, 2456t2, 2456t5, 2456v, 2456v2, 2456v5, 2456w, 2456w2, 2456w5, 2456x5

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 6212 m²

Topografische kaart:

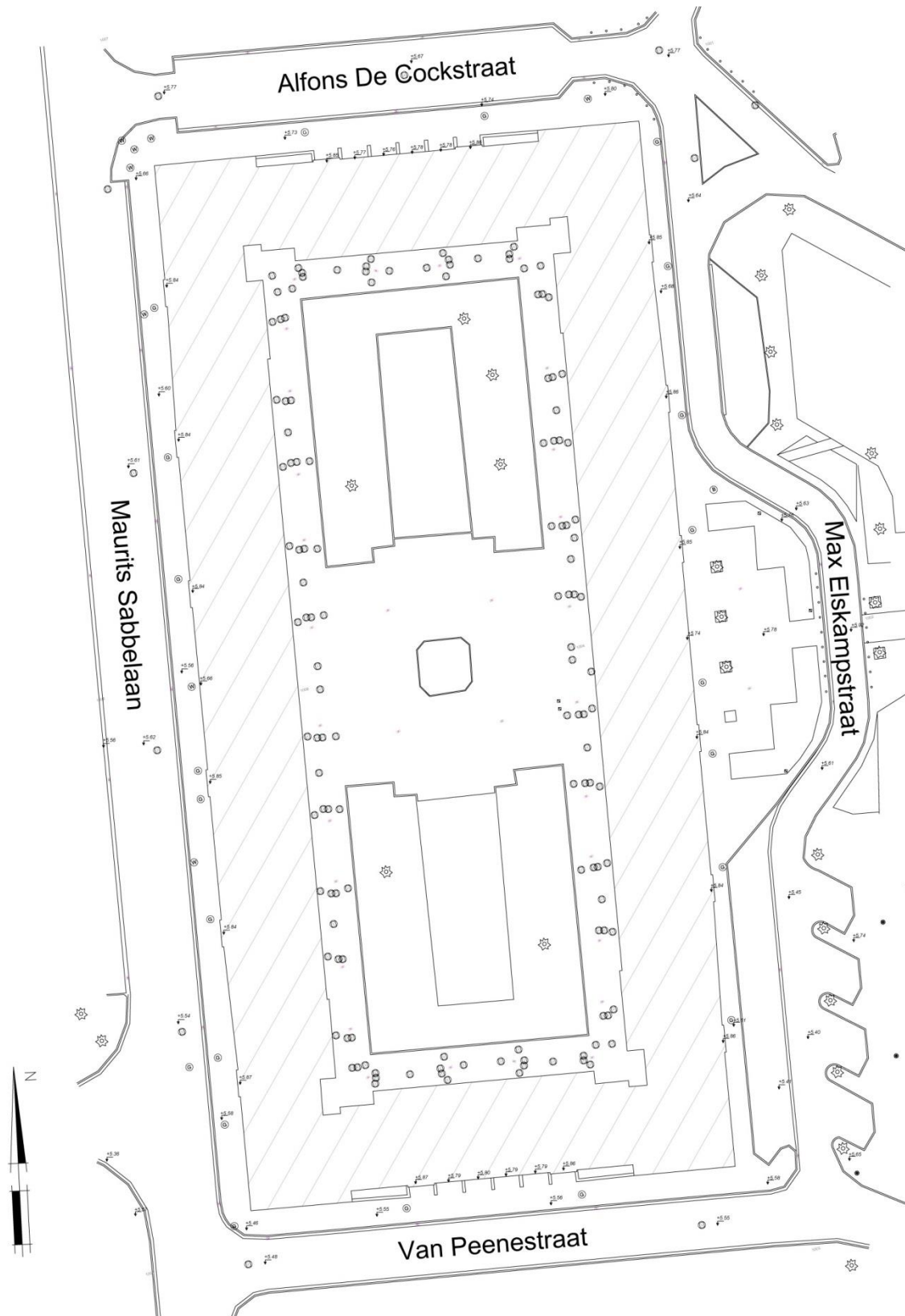

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 18/01/2017 – 10/02/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: de bestaande bebouwing is volledig onderkelderd (Figuur 3). De onderkelderde zone omvat een oppervlakte van ca. 3120 m² en kent een diepte van ca. 1,60 m onder het maaiveld.

Figuur 3: Bestaande toestand met aanduiding van de onderkelderde zone: gearceerd (Landmeter De Cleer)

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

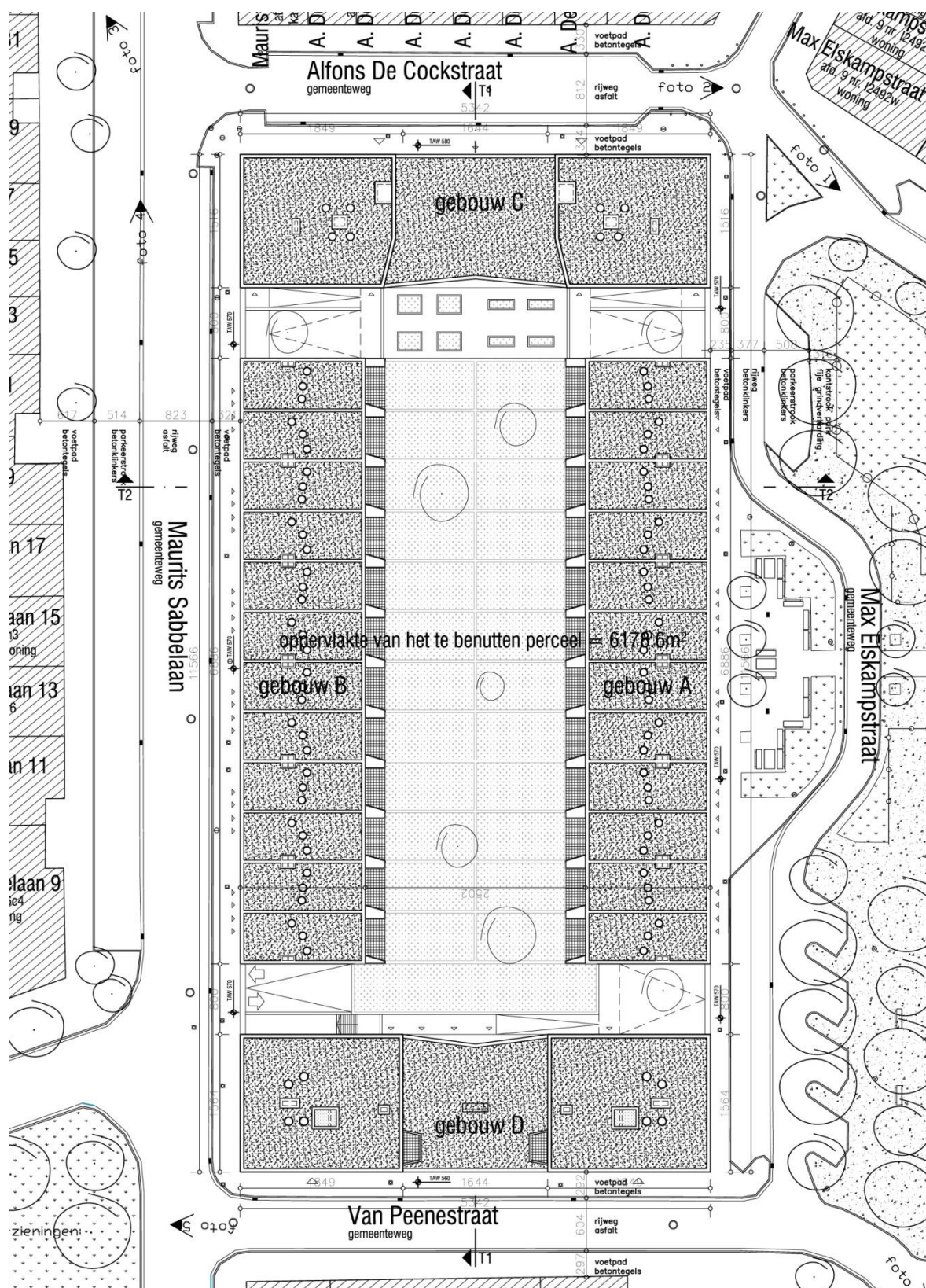
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

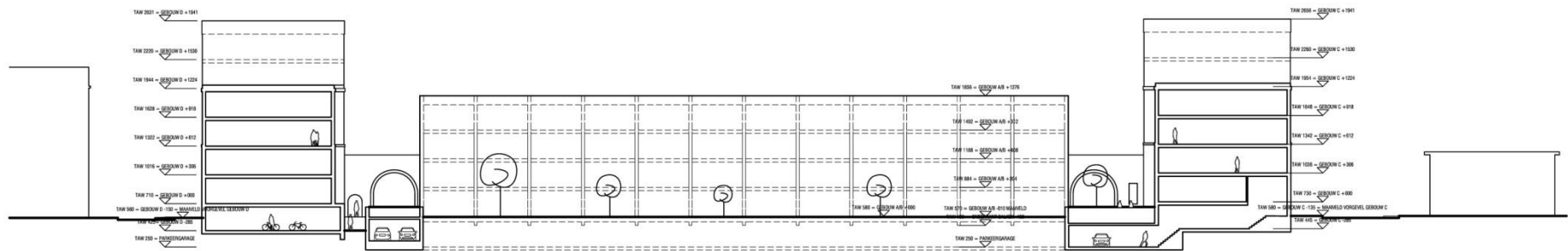
Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

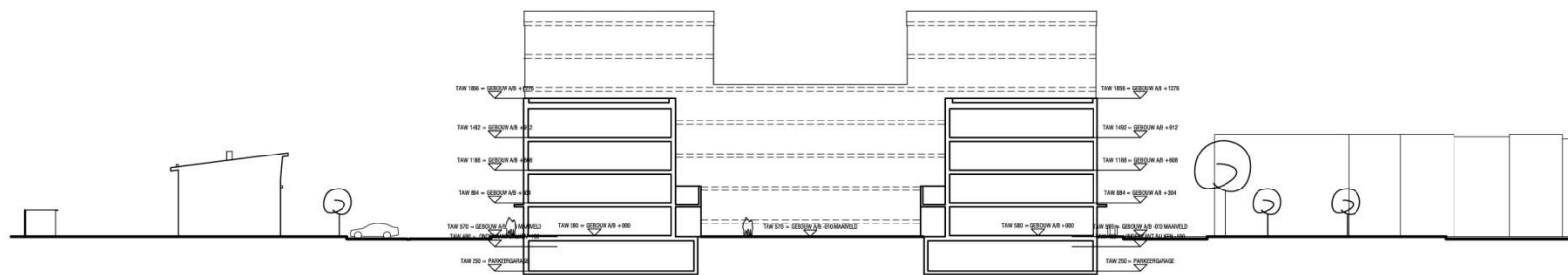
Op het terrein zal de bestaande bebouwing gesloopt worden. De gebouwen worden vervangen door nieuwe gebouwen voor sociale huisvesting die grotendeels het bestaande gabarit volgen, zij het niet volledig identiek (Figuur 4 en Figuur 6). Onder de nieuwe gebouwen A en B komt een ondergrondse parking (Figuur 8). Het huidige maaiveld bevindt zich op een hoogte van gemiddeld 5,7 m TAW. De vloerplaat van de ondergrondse parking wordt aangelegd op een diepte van ca. 2,5 m TAW (Figuur 5). Met inbegrip van de vloerplaat kent de ondergrondse parking een verstoringsdiepte van minimaal 3,50 m onder het maaiveld. De gebouwen C en D kennen een half ondergrondse verdieping (Figuur 7). De vloerplaat is er voorzien op een hoogte van ca. 4,45 m TAW (Figuur 5). Met inbegrip van de vloerplaat dient ter hoogte van gebouwen C en D rekening gehouden te worden met een verstoringsdiepte van minimaal 1,55 m onder het maaiveld. Ter hoogte van het binnengebied zijn de geplande bodemingrepen minder ingrijpend. Hier betreft het de plaatsing van infiltratiekratten, met een gemiddelde verstoringsdiepte van ca. 1,20 m en omgevingsaanleg, met een gemiddelde verstoringsdiepte van ca. 50 cm. Daarnaast dient ook nog rekening gehouden te worden met compactie van de bodem ten gevolge van de inzet van zware machines.

Figuur 4: Ontwerpplan (Bulk architecten)

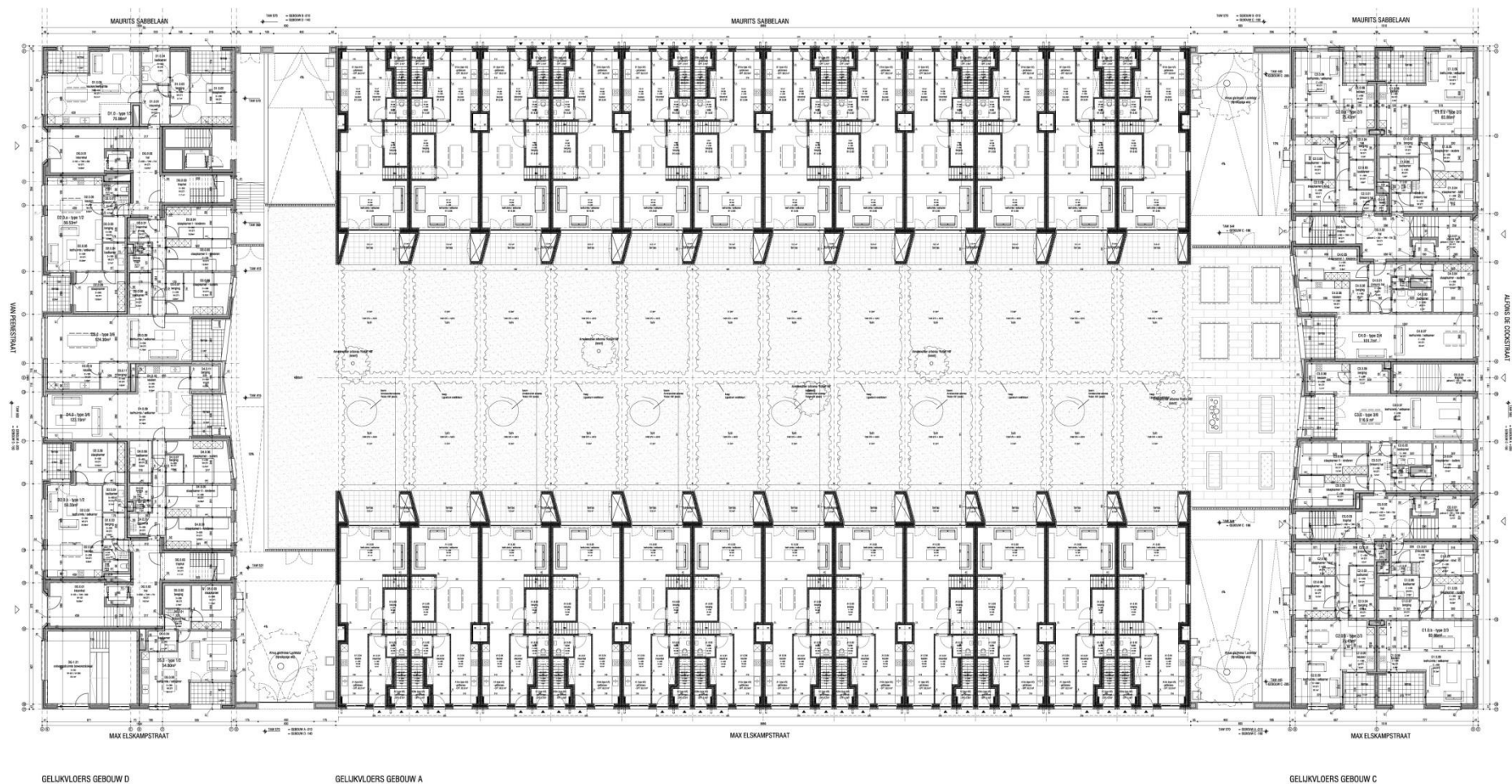
terreinprofiel T1

terreinprofiel T2

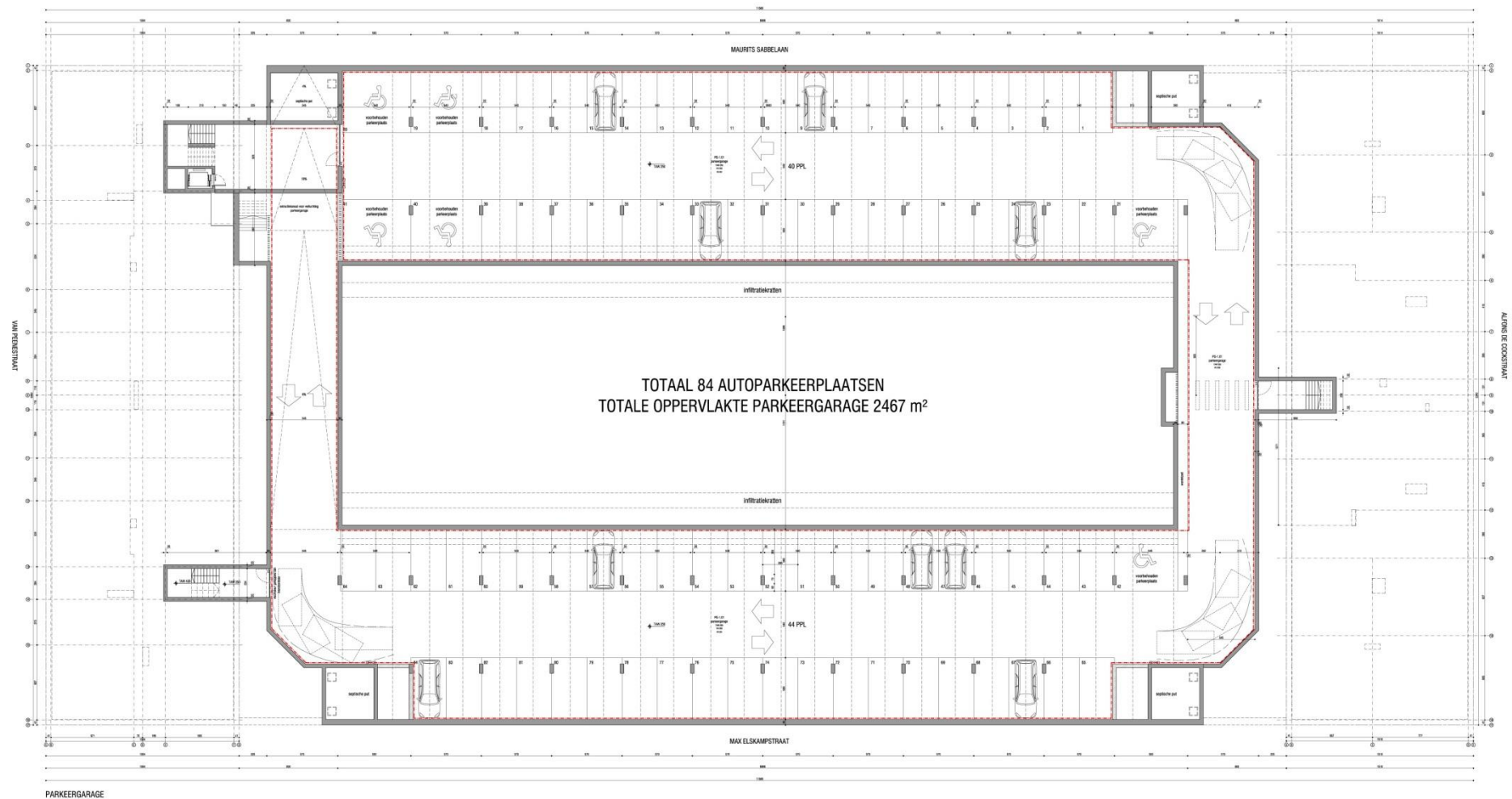
1/500

Figuur 5: Snedes

Figuur 6: Ontwerpplan gelijkvloers

Figuur 7: Ontwerpplan half ondergrondse verdieping t.h.v. gebouwen C en D

Figuur 8: Ontwerpplan ondergrondse parkeergarage

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische en de bodemerosie kaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841), de Vandermaelenkaart (1846-1854) en Topografische kaarten van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

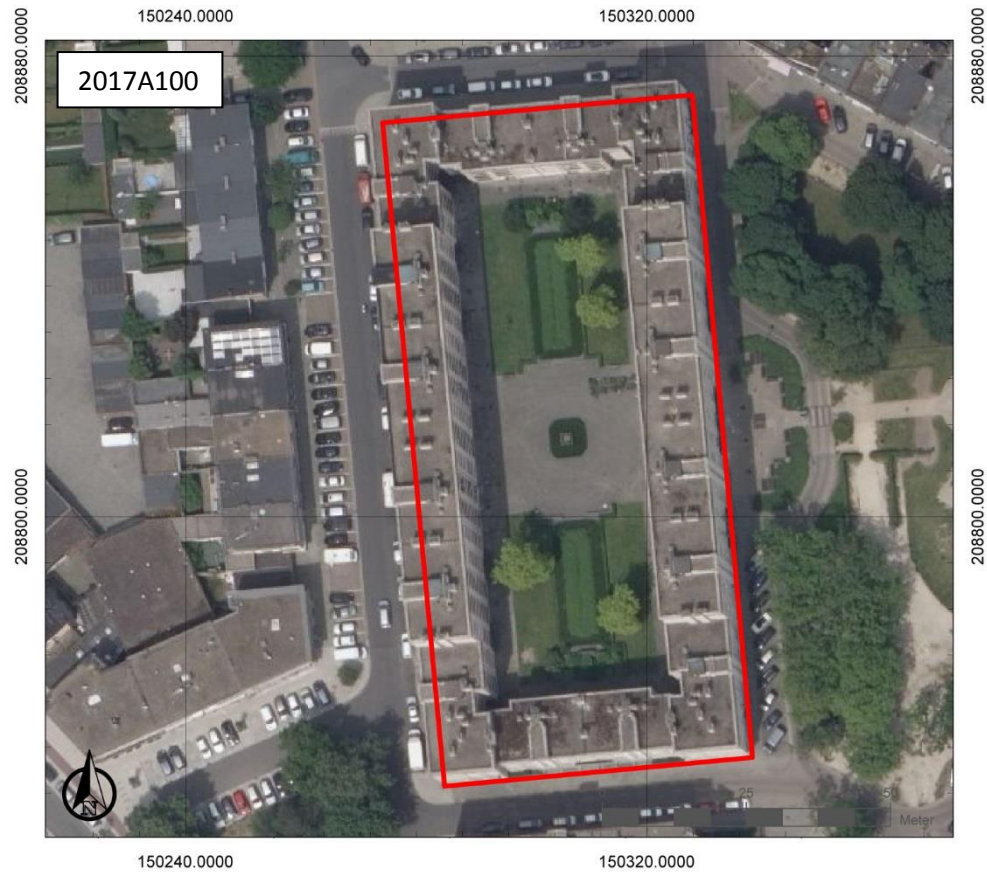
In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

Bij de opmaak van de archeologienota is tevens contact opgenomen met de archeologische dienst van de stad Antwerpen. Ook het Felixarchief werd digitaal geraadpleegd.

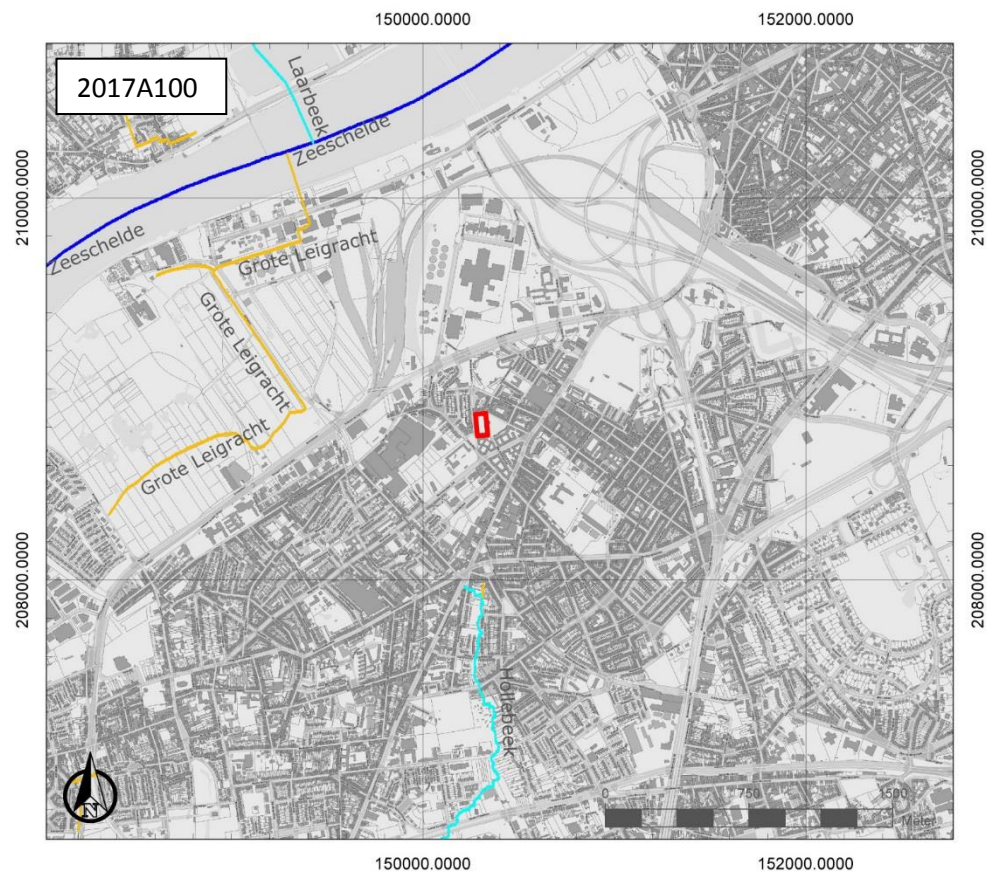
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

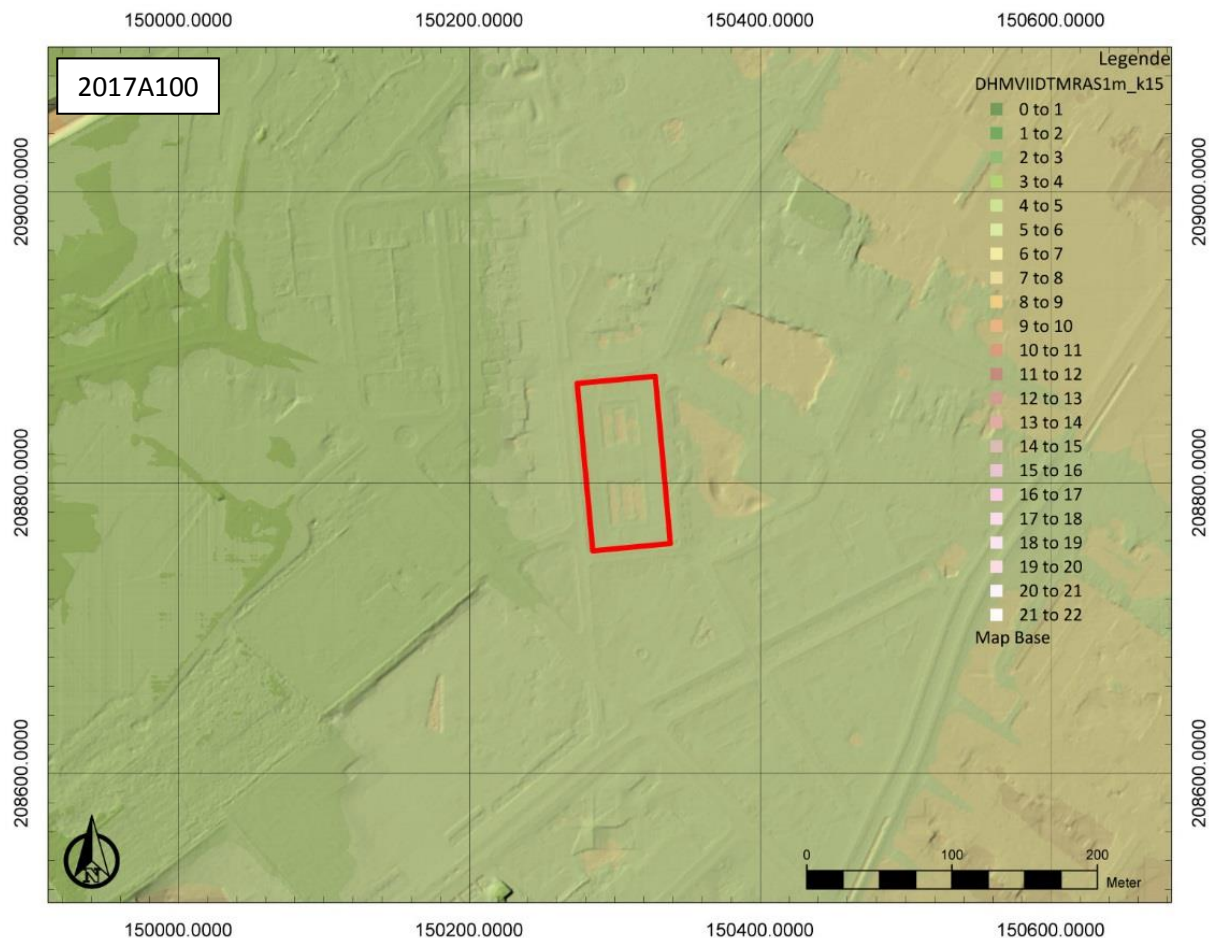
Het onderzoeksgebied ligt tussen de Alfons De Cockstraat in het noorden, de Max Elskampstraat in het oosten, de Maurits Sabbelaan in het westen en de Van Peenestraat in het zuiden. Het onderzoeksgebied bevindt zich op enige afstand ten zuidwesten van het historische stadscentrum van Antwerpen en tevens op enige afstand ten zuidwesten van de ring rond Antwerpen. Ten zuiden bevinden zich Hoboken en Wilrijk. Volgens het gewestplan is het terrein gesitueerd in woongebied. Het onderzoeksgebied maakt deel uit van het Beneden-Scheldebekken. Ten noorden kan de Zeeschelde opgemerkt worden. Ten westen bevinden zich de Grote Leigracht en de Laarbeek. Ten zuiden bevindt zich tot slot nog de Hollebeek. De vermelde waterlopen liggen op enige afstand van het onderzoeksgebied.

Figuur 9: Luchtfoto van 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 10: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

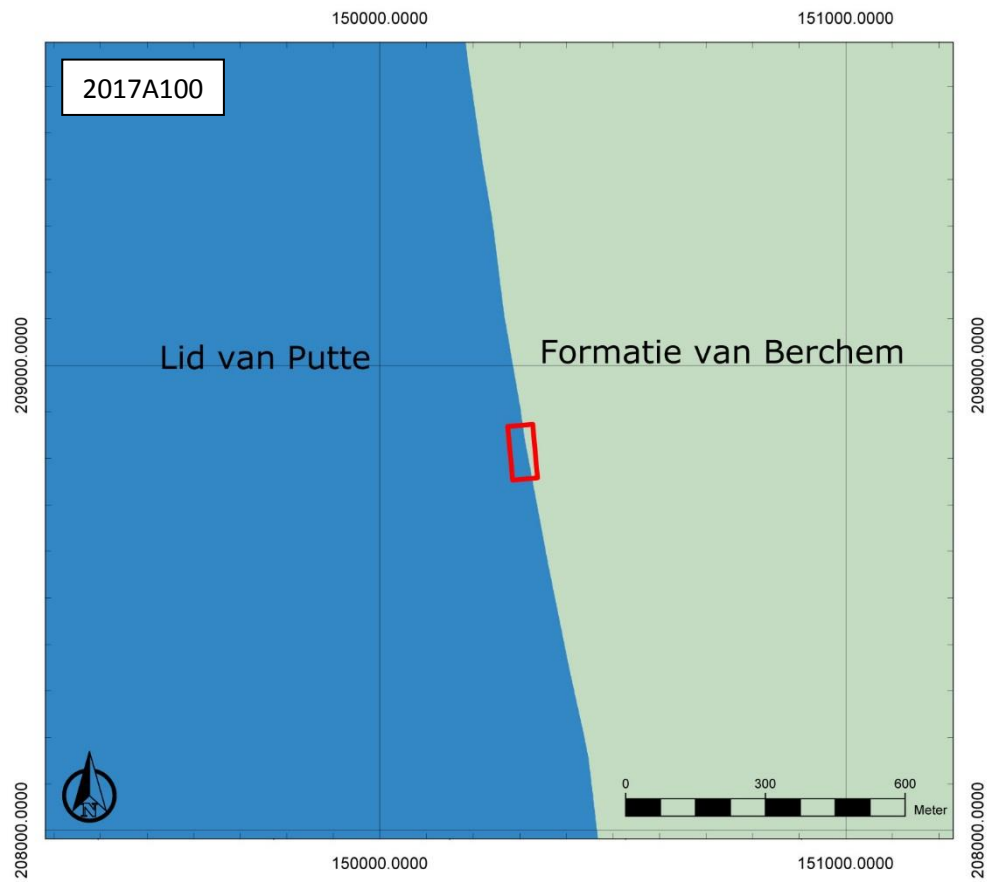

Figuur 11: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

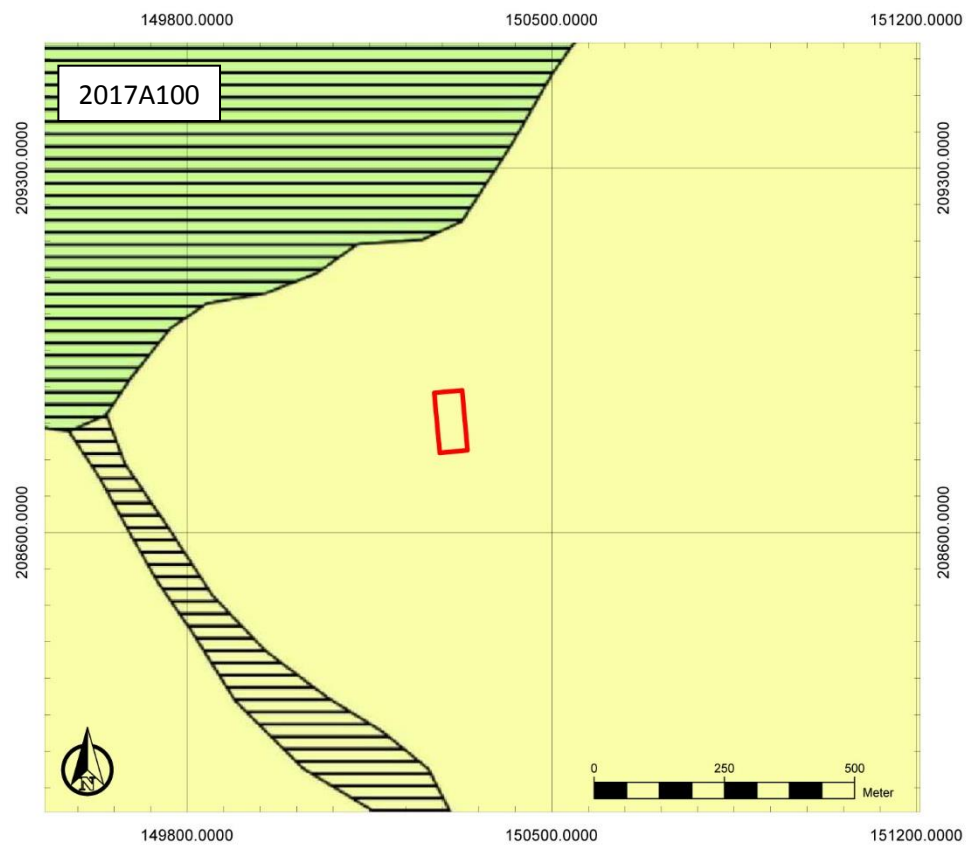

Figuur 12: Hoogteverloop van noord naar zuid (www.geopunt.be/kaart)

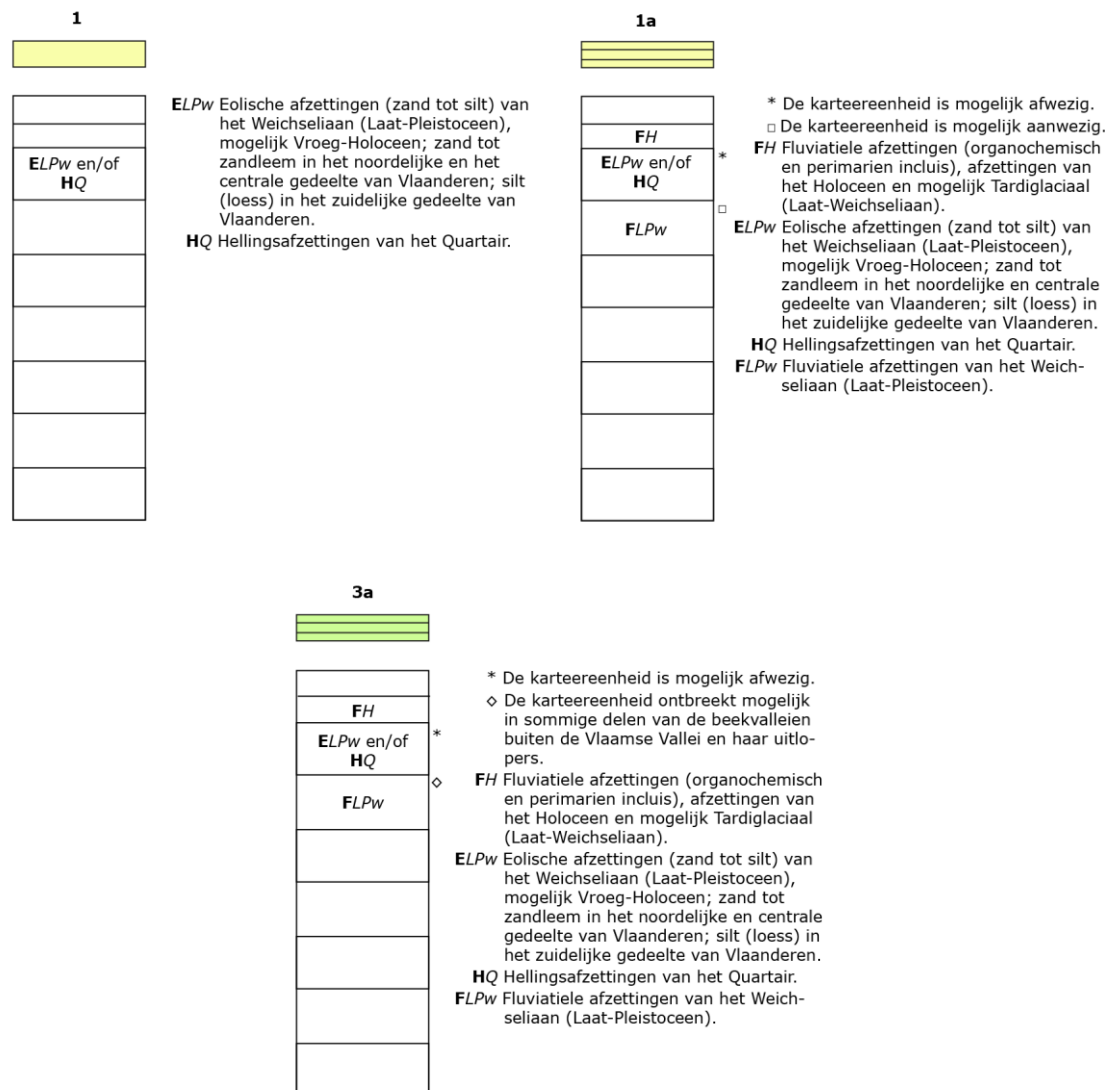
Het onderzoeksgebied bevindt zich in een overgangszone van hoger gelegen gronden, ten oosten van het onderzoeksgebied, naar lager gelegen gronden ten westen van het onderzoeksgebied. Het onderzoeksterrein zelf wordt gekenmerkt door een licht golvend patroon waarbij de groene zones ter hoogte van de binnenruimte van het bouwblok het hoogst gelegen zijn, op een hoogte van 6,1 m TAW. De rest van het terrein bevindt zich op een hoogte van ca. 5,7 m TAW. De tertiaire ondergrond wordt eveneens gekenmerkt door een overgangszone. Het westen van het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door het Lid van Putte en wordt gekenmerkt door een zwartgrijze klei, die silthoudend is en veel organisch materiaal bevat. Het oosten wordt aangegeven als de Formatie van Berchem, en wordt gekenmerkt door donkergroen tot zwart zand, dat sterk glauconiet- en kleihoudend is en plaatselijk schelpen kan bevatten.

Figuur 13: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

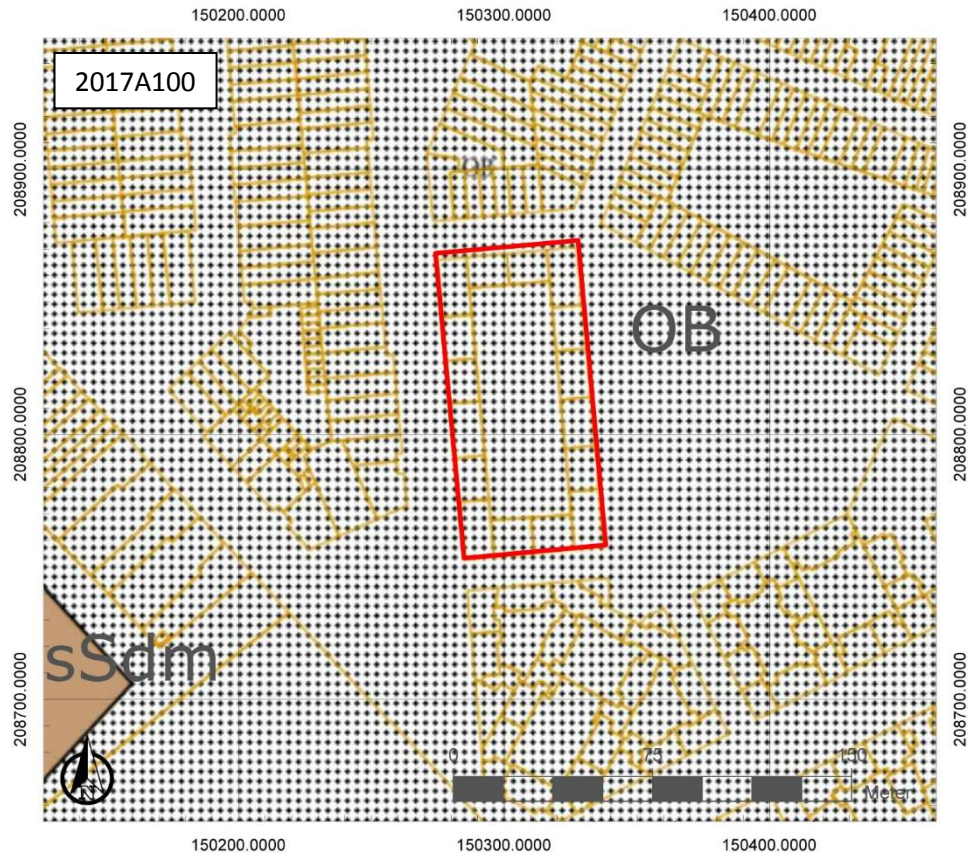

Figuur 14: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

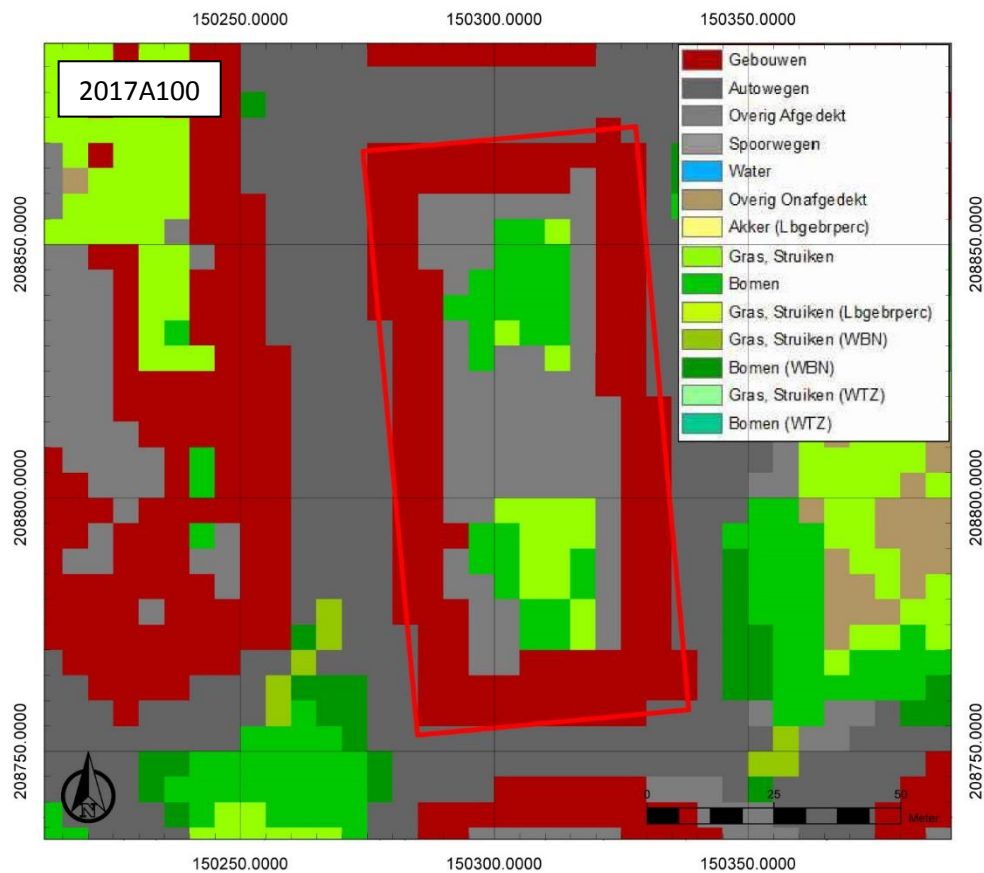

Figuur 15: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De quartaire afzettingen bestaan uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk het Vroeg-Holoceen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Ten noordwesten is de vallei van de Schelde aangegeven. Ten zuidwesten wordt de bedding van een andere waterloop gearceerd aangeduid. Het is niet duidelijk – niet op basis van de hydrografische kaart, noch op basis van de geraadpleegde historische kaarten - om welke waterloop het gaat. De bodemkaart (Figuur 16) toont dat het onderzoeksterrein gelegen is in een bebouwde zone (OB). Ten zuidwesten is een matig natte lemige zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (sSdm) aanwezig. De gegevens te zien op de bodemgebruikskaart (Figuur 17) stemmen overeen met die van de luchtfoto uit 2015 (Figuur 9). Beide tonen dat de randen van het bouwblok bebouwd zijn. Het binnengebied is deels verhard en deels begroeid met bomen, struiken en gras.

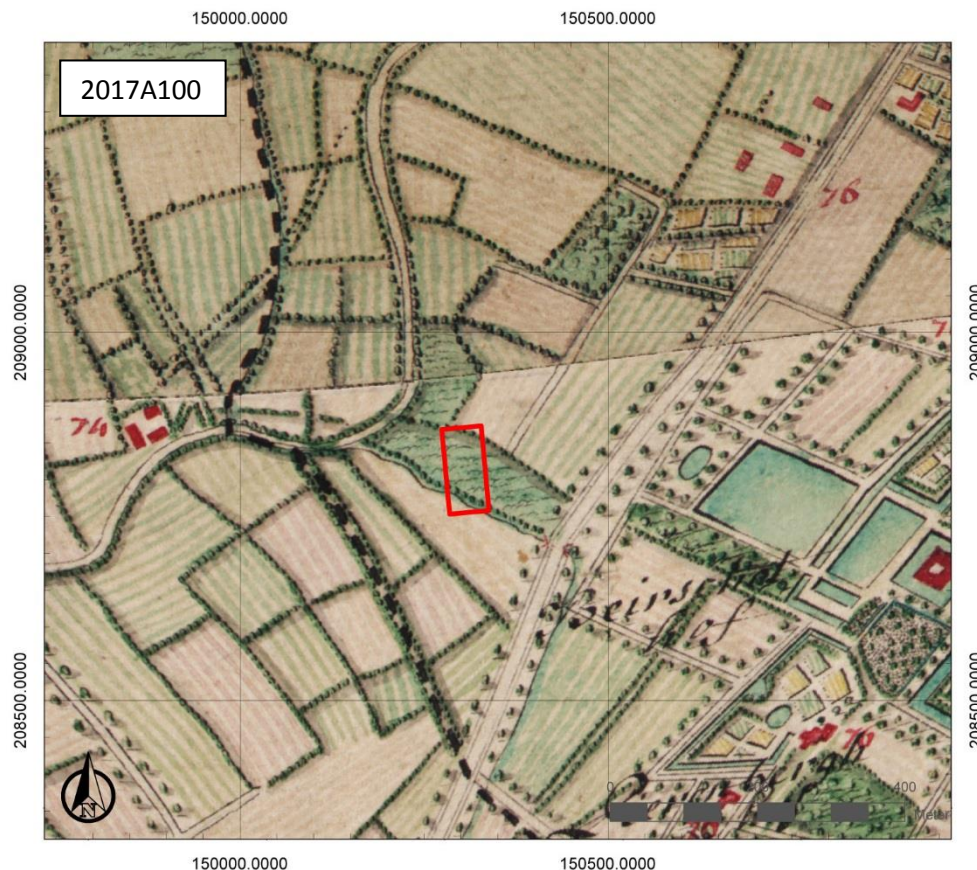
Figuur 16: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 17: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is te situeren in de wijk 'Kiel'. Het verwijst naar een inham of bocht in de rivier, met name de Schelde. Het was een heerlijkheid die afhing van het geslacht Nose in de 13de eeuw, het Kielse kartuizerklooster sedert 1350 en de stad Antwerpen sedert 1540. In 1795 werd Kiel bij Antwerpen ingelijfd. Het huidige Kiel is te situeren ter hoogte van het oude Beerschot.³ In de 19^e eeuw maakte het deel uit van de verkavelingsprojecten in Antwerpen, echter het is pas in de jaren 1907-1940 en 1950-1960 dat er werkelijk sprake is van grote verkavelingen.⁴ Deze verkaveling worden gekenmerkt met de voor Kiel typische collectieve bouw.⁵

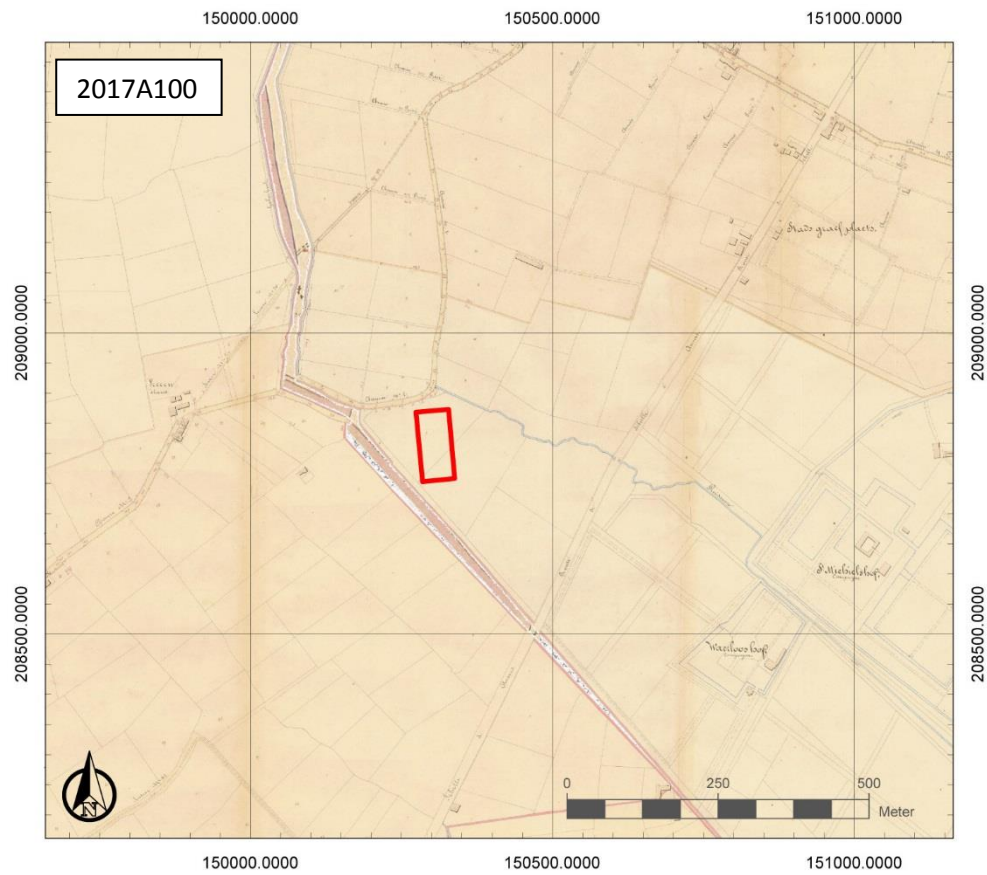
Figuur 18: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778, Figuur 18) is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als grasland. Een waterloop lijkt in het zuiden over het terrein te lopen. Ten westen, ten zuidwesten en ten oosten zijn op enige afstand van het terrein wegen aangegeven. Ook op enige afstand ten zuidoosten is het *Beirschot hof* aangegeven. Op de Atlas der Buurtwegen (1841, Figuur 19) is geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. De eerder vermelde waterloop wordt nu ten noordoosten van het terrein gesitueerd. Het terrein wordt op de kaart dichter bij de eerder vermelde wegen ten westen en ten zuidwesten gesitueerd. Ten zuidoosten zijn nu het Waerlooshof en het Sint-Michiels-hof te situeren en ten noordoosten wordt nu een begraafplaats aangegeven.

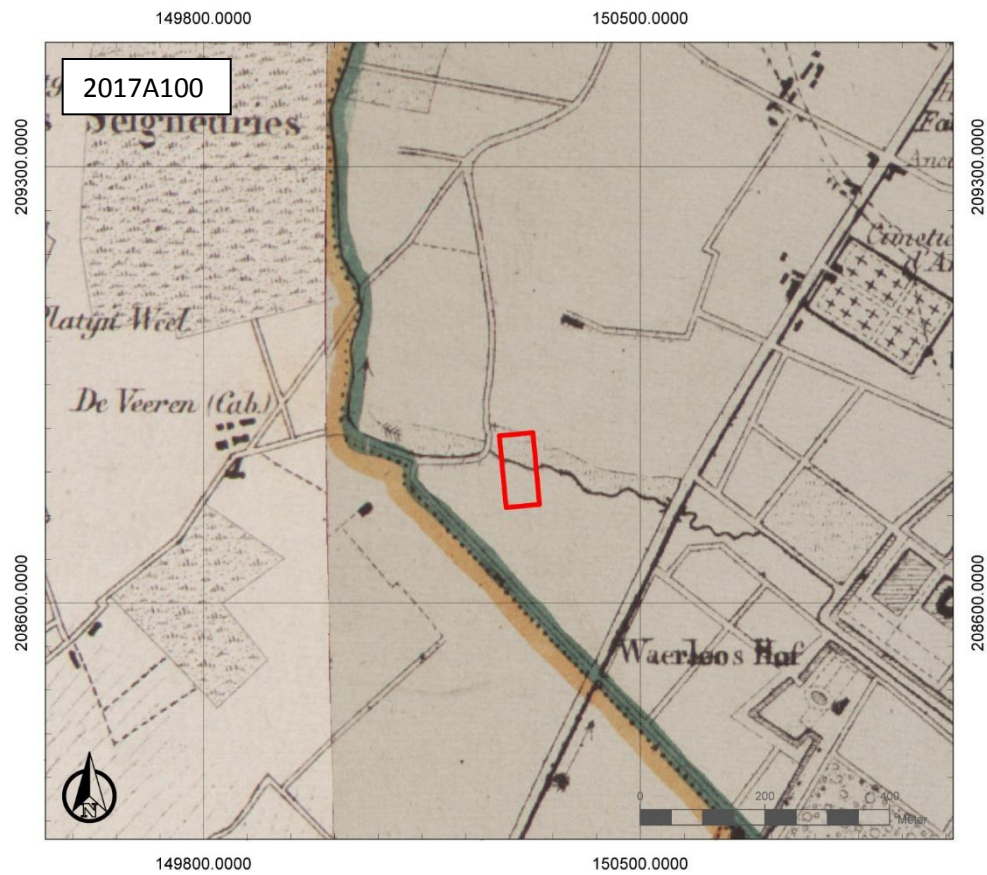
³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kiel, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120646> (geraadpleegd op 19 januari 2017)

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Antwerpen - 19de- en 20ste-eeuwse stadsuitbreiding, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122214> (geraadpleegd op 19 januari 2017)

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kiel, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120646> (geraadpleegd op 19 januari 2017)

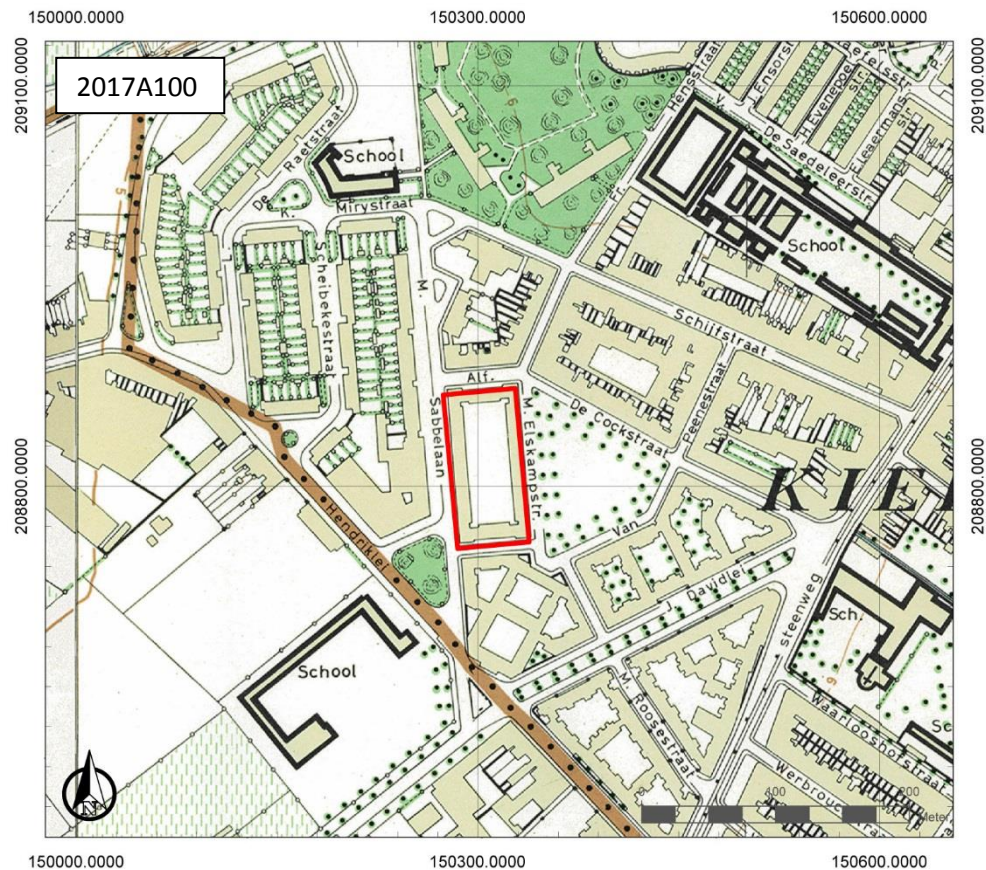

Figuur 19: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20 Vandermaelen-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Vandermaelen-kaart (1846-1854, Figuur 20) komt sterk overeen met de Atlas der Buurtwegen, maar situeert het terrein weer wat meer naar het noorden toe, waardoor de waterloop nu centraal door het terrein lijkt te lopen. Er zijn dus duidelijk heel wat problemen om de historische kaarten te georefereren voor deze regio.

Figuur 21: Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (www.geopunt.be)

De Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970, Figuur 21) toont een groot verschil ten opzichte van de oudere kaarten. Het huidige bouwblok binnen het onderzoeksgebied werd voltooid in 1952 onder leiding van E. Craeye⁶ en is nu te zien op de kaart. De hele omgeving is duidelijk sterk bebouwd geraakt. Luchtfoto's uit 1971 (Figuur 22) en 1979-1990 (Figuur 23) tonen geen wijzigingen in het gebruik van het terrein, ten opzichte van de voorgaande kaart.

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Kiel, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120646> (geraadpleegd op 30 januari 2017).

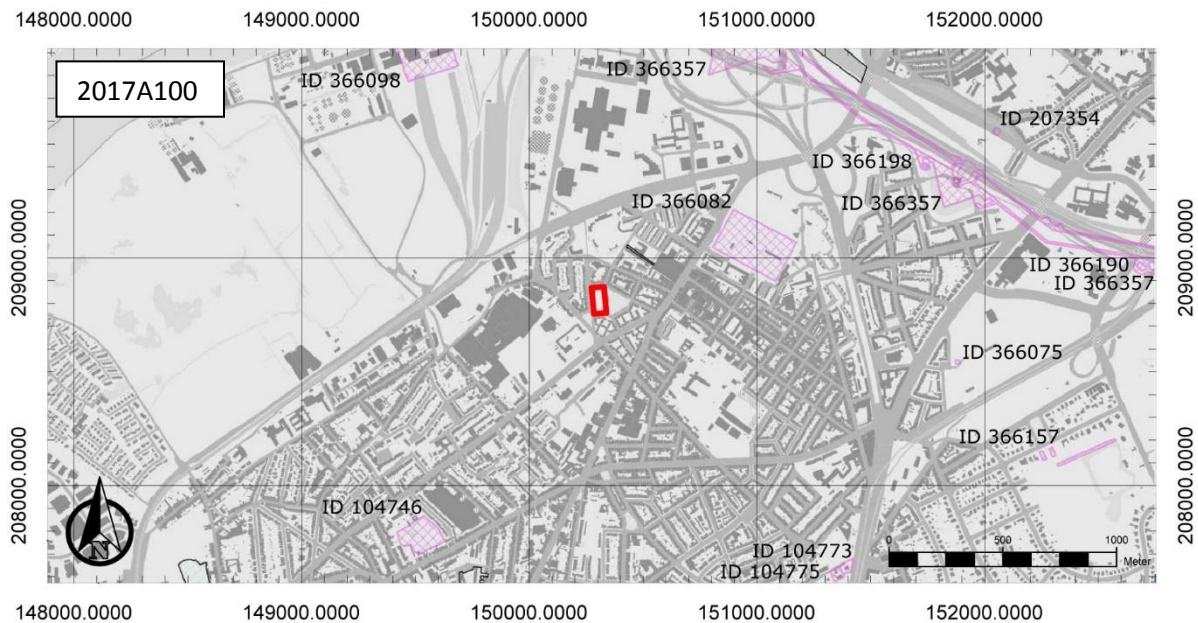
Figuur 22: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 23: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 24). Ten noordoosten van het onderzoeksgebied, het dichtste bij het terrein gelegen, is op historische kaarten (zie ook hoger) een kerkhof te situeren (CAI ID 366082).⁷

Figuur 24: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerendergoed.be/>)

Ten zuidenwesten bevindt zich het Hof ter Heide (CAI ID 104746). Het is een alleenstaand lusthof. De gedeeltelijk bewaarde omgrachting is terug te voeren tot ten minste 1635.⁸ Ten zuidoosten is de Kegelhoeve (CAI ID 104775) te situeren. Het is een alleenstaande hoeve die al in 1652 vermeld werd.⁹ Vlakbij bevindt zich het Valaarlof (CAI ID 104773). Hiervan dateert de eerste vermelding uit de 16de eeuw.¹⁰ Ten oosten, in Wilrijk (CAI ID 366075) zou er gegroepeerde bewoning te zien zijn geweest op een historische kaart uit 1886.¹¹

De overige gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied zijn te relateren aan versterkingen. Ten noorden, te Lasalle (CAI ID 366098), is een redoute (militaire versterking) te zien op de zogenaamde Popp-kaart.¹² Ten noordoosten van het onderzoeksterrein is de 19de-eeuwse Brialmontomwalling (CAI ID 366357) te situeren.¹³ Hiervan maken ook CAI ID 366198¹⁴ en CAI ID 366190¹⁵ deel uit. Ten zuidoosten werd tot slot nog een versterking van bunkers uit de wereldoorlogen aangetroffen (CAI ID 366157).¹⁶

⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366082, Kielpark (geraadpleegd op 18 januari 2017)

⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 104746, Hof ter Heide (geraadpleegd op 18 januari 2017)

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 104775, Kegelhoeve (geraadpleegd op 18 januari 2017)

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 104773, Valaarlof (Berkenrijs) (geraadpleegd op 18 januari 2017)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366075, Wilrijk 2 (geraadpleegd op 18 januari 2017)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366098, Lasalle (geraadpleegd op 18 januari 2017)

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366357, Brialmont 19 (geraadpleegd op 18 januari 2017)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366198, Brialmont 5 (geraadpleegd op 18 januari 2017)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366190, Brialmont 2(Sint-Laurentius) (geraadpleegd op 18 januari 2017)

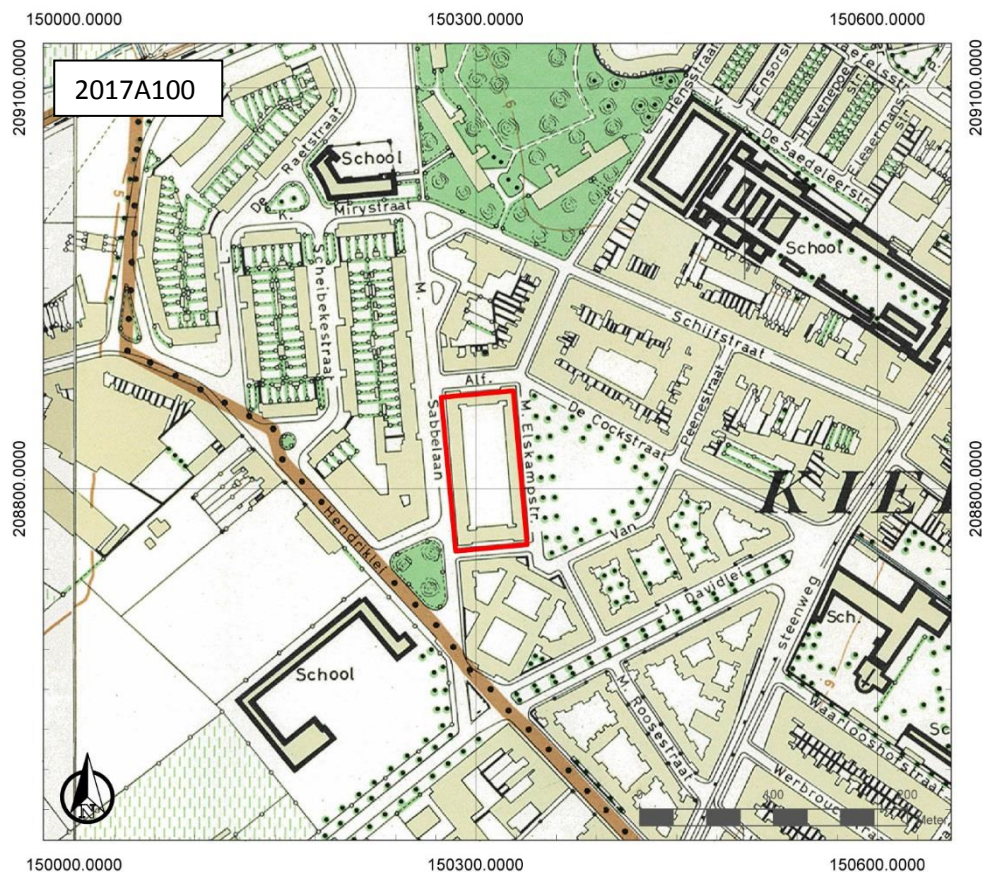
¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 366157, Den Brandt (geraadpleegd op 18 januari 2017)

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

De gekende archeologische waarden in de omgeving bieden slechts een beperkte basis om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Veel gekende archeologische waarden zijn op enige afstand van het onderzoeksgebied te vinden. Vaak zijn ze afgebakend aan de hand van historische kaarten. Raadpleging van historische kaarten voor het onderzoeksgebied toont aan dat bebouwing binnen het onderzoeksgebied pas verschijnt in het midden van de 20ste eeuw. Het betreft de bebouwing die nog steeds aanwezig is op het terrein. Landschappelijk kunnen we vaststellen dat het onderzoeksgebied te situeren is in een gradiëntzone. Dergelijke locaties werden vaak verkozen in het landschap door de mens in het verleden. Mogelijk liep door het onderzoeksgebied ook een waterloop, maar de geraadpleegde historische kaarten situeren het onderzoeksgebied telkens op een licht verschillende plaats, waardoor het moeilijk is om hierover uitspraken te doen. Een laatste punt in de afweging van het archeologisch potentieel is de vaststelling dat de huidige bebouwing op het terrein volledig onderkelderd is, over een oppervlakte van ca. 3120 m². Dit betekent ook dat slechts ca. 3092 m² niet onderkelderd is. Deze beperkte oppervlakte maakt de kans eveneens klein dat een waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is op het terrein. Op basis van voorgaande argumentatie kunnen we besluiten dat het onderzoeksgebied slechts een laag archeologisch potentieel kent.

Figuur 25: Syntheseplan

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Historische kaarten en luchtfoto's geven aan dat het terrein sinds de 18de eeuw steeds in gebruik geweest is als grasland of akkerland. Het is pas in het midden van de 20ste eeuw dat bebouwing verschijnt binnen het onderzoeksgebied. Het betreft de huidige bebouwing.

Wat is de impact van de geplande werken?

Op het terrein zal de bestaande bebouwing gesloopt worden. De gebouwen worden vervangen door nieuwe gebouwen die grotendeels het bestaande gabarit volgen, zij het niet volledig identiek. Onder de nieuwe gebouwen A en B komt een ondergrondse parking. Met inbegrip van de vloerplaat kent de ondergrondse parking een verstoringsdiepte van minimaal 3,50 m onder het maaiveld. De gebouwen C en D kennen een half ondergrondse verdieping. Met inbegrip van de vloerplaat dient ter hoogte van gebouwen C en D rekening gehouden te worden met een verstoringsdiepte van minimaal 1,55 m onder het maaiveld. Ter hoogte van het binnengebied zijn de geplande bodemingrepen minder ingrijpend. Het betreft de plaatsing van infiltratiekratten en omgevingsaanleg. Ook dient in acht genomen te worden dat de geplande werken compactie van de bodem zullen veroorzaken buiten de zones waar de eigenlijke werken voorzien worden. Dit doet besluiten dat het bodemarchief binnen het volledige onderzoeksgebied in meer of mindere mate bedreigd is. De onderkeldering is voornamelijk te situeren in de zones die voorheen onderkelderd waren. De bijkomende verstoringen centraal op het terrein zijn eerder beperkt.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied slechts een laag archeologisch potentieel kent. De gekende archeologische waarden in de omgeving bieden slechts een beperkte basis om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Veel gekende archeologische waarden zijn op enige afstand van het onderzoeksgebied te vinden. Vaak zijn ze afgebakend aan de hand van historische kaarten. Raadpleging van historische kaarten voor het onderzoeksgebied situeert geen relevante archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied. Vanaf het midden van de 20ste eeuw verschijnt de huidige bebouwing op het terrein.

Een groot deel van de huidige bebouwing blijkt onderkelderd, met name ca. 3120 m². Dit betekent ook dat ca. 3092 m² niet onderkelderd is. De onderkeldering in het ontwerpplan is hoofdzakelijk te situeren in de zones die voorheen ook al onderkelderd waren. De bijkomende verstoringen centraal op het terrein zijn eerder beperkt. De beperkte bijkomende verstoringen die gepland zijn, ten opzichte van de reeds onderkelderde delen van het terrein, maakt de kans klein dat een waardevolle archeologische vindplaats verstoord zal worden door de geplande werken. In combinatie met het lage archeologische potentieel wordt het potentieel op kennisvermeerdering dat kan volgen uit bijkomend archeologisch vooronderzoek slechts laag ingeschat. Te laag om de kosten ervan te verantwoorden. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht in het kader van de geplande werken.

3 Samenvatting

Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied slechts een laag archeologisch potentieel kent. De onderkeldering in het ontwerpplan is hoofdzakelijk te situeren in de zones die voorheen ook al onderkelderd waren. De bijkomende verstoringen centraal op het terrein zijn eerder beperkt. De beperkte bijkomende verstoringen die gepland zijn, ten opzichte van de reeds onderkelderde delen van het terrein, maakt de kans klein dat een waardevolle archeologische vindplaats verstoord zal worden door de geplande werken. Dit alles maakt dat het potentieel op kennisvermeerdering dat kan volgen uit bijkomend archeologisch vooronderzoek slechts laag ingeschat wordt. Te laag om de kosten ervan te verantwoorden. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht in het kader van de geplande werken.

4 Bibliografie

4.1 Websites

Cartesius (2017)

<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2017)

<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2017)

<http://dov.vlaanderen.be>

FelixArchief (2017)

<http://zoeken.felixarchief.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2017)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2017)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2017)

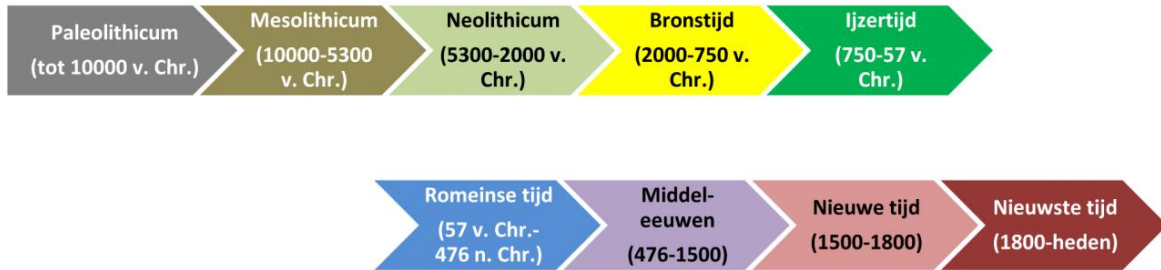
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2017)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2017A100

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/01/2017
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/01/2017
3	Bouwplan	Bestaande toestand	1:1	Digitaal	27/01/2017
4	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	27/01/2017
5	Bouwplan	Snedes	1:1	Digitaal	27/01/2017
6	Bouwplan	Ontwerpplan gelijkvloers	1:1	Digitaal	27/01/2017
7	Bouwplan	Ontwerpplan halfondergrondse verdieping	1:1	Digitaal	27/01/2017
8	Bouwplan	Ontwerpplan ondergrondse parkeergarage	1:1	Digitaal	27/01/2017
9	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/01/2017
10	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	18/01/2017
11	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	18/01/2017
12	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/01/2017
13	Quartairegeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/01/2017
14	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/01/2017
15	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/01/2017
16	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	18/01/2017
17	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	18/01/2017
18	Historische kaart	Vandermaelen-kaart	1:1	Digitaal	18/01/2017
19	Historische kaart	Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw	1:1	Digitaal	18/01/2017
20	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	18/01/2017
21	Syntheseplan	Synthese van het bureauonderzoek	1:1	Digitaal	18/01/2017

5.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2017A100

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2015	Digitaal	18/01/2017
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	18/01/2017
F3	Luchtfoto	Toestand terrein 1979	Digitaal	18/01/2017